

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“.
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Viktringerring 26

**List za politiko,
gospodarstvo in prosveto**

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 15 grošev.
Stane četrletno: 1 S 50 g; celoletno: 6 S — g
Za Jugoslavijo
četrletno: Din. 25.—; celoletno: Din. 100.—

Katera Španija je prava?

Meščanska vojna v Španiji gre svojemu koncu nasproti. Zato je dobro, da se še enkrat ozremo nazaj za njenimi vzroki in povodi ter da še enkrat presodimo njen potek, ker le tako bomo zamogli z razumevanjem slediti bodočemu španskemu razvoju. Tudi je dobro, da se učimo iz izkušenj in doživetij drugih narodov zase in za svoje prilike, kajti vsem ljudstvom in narodom na svetu vlada ena in ista vekovita pravica in resnica in le-ta uravnava njihova pota in usodo.

Zasluga julijskega pisma španskih nadškofov in škofov je, da zamore svet zreti v zakulisje dogodkov v Španiji. Iz tega pisma posnemamo sledeče vrstice. — Španski komunisti so revolucijo pripravljali. Kratko pred njenim izbruhom je došlo iz Rusije v Španijo 79 šolanih agitatorjev, nakar je komunistična stranka pričela ustanavljati revolucionarne milice v vseh mestih. Začeli so načrtno demontirati cerkve ter pripravljali nasilno odstranitev vseh uglednih mož, ki bi njihovo revolucijo lahko ovirali. To dokazuje 20.000 uničenih ali oropanih cerkva, število umorjenih duhovnikov znaša v nekaterih škofijah 40 od sto, v nekaterih celo 80 od sto. Pravcate love s psimi so uprizarjali nanje in jih ubijali brez obravnave in sodb, samo ker so duhovniki. Zaradi političnega ali verskega prepričanja je bilo pomorjenih okoli 300.000 lajikov, ni je domala vasi, kjer ne bi bil umorjen kak pristaš desničarskih strank. Komunistična revolucija se ni zdržila pred sramežljivostjo žene in ljubeznijo matere, skrunila je grobove in pokopališča, še mrtve so onečaščali. Revolucija je uničila delo večstoletne civilizacije. Na tisoče umetnin je porušeni, arhivi so sežgani in pokradeni, slike raztrgane, kipi razbiti, dragocene umetnine španske cerkve razdejane. Vse, kar je le nekoliko spominjalo na Boga, je spretno zamišljena organizacija uničila v najkrajšem času. Svetniške relikvije so sežigali, rušili zvonove v cerkvah, z bodali ranili sv. razpela in skrunili Marijine podobe. Le prerresnične so besede sv. očeta o grozotah španskega komunizma, ki je nastopal z nepojmljivim sovraštvom barbarsko in divje, kot zgodovina še ne pomni.

V narodni španski duši je vstal ob slutnji bližajočih se strahot odpor, ki je vodil do vojaške vstaje. To vstajo so podpirale zdrave sile naroda, ki se je gibanja v velikem številu udeležil. Istočasno s komunisti so se podali na bojišče tudi nacionalisti, dežela se je razdelila v dva tabora, pričelo se je glasovanje za novo Španijo z orožjem v roki. Parlamentarne volitve lanskega februarja so se nadaljevale na bojiščih, začela se je krvava tekma med boljševizmom in krščansko civilizacijo. Nacionalni tabor je resnično nacionalen. Narod je stavil nanj svoje nade in v neosvobojenih predelih dežele željno čaka nanj kot rešitelja iz suženjstva. Z njim je državljanska zavest španskega ljudstva, domala zrahljana po vplivu socialističnih strank, spet zaživela. Vnovič je vstala ljubezen do domovine, do španskega imena in španske zgodovine. In ker je ta ljubezen, ukoreninjena v ljubezen do Boga, na višini krščanske ljubezni, so razumljivi pretresljivi prizori zmagovitih nacionalnih čet v vzkliki Španiji in Kristusu Kralju. V naročju nacionalne Španije so se dogodila tisočera mučeništva, o katerih pravi sv. oče, da morajo postati merodajna za tiste, ki bodo po končani vojni gradili novo državo. V pokrajinah, kjer vladajo rdeči, ni duhovnikov, ni cerkva, ni božje službe, ni pravice, ni avtoritete, tam vlada anarhija, lakota in stiska. V ostalih predelih pa se vrača med ljudstvo mir, pravičnost in napredek.

Celo katoliški krogi trdijo, da se godijo na nacionalni strani taisti zločini, kakor na rdeči. To trditev španski škofje zavračajo: „V vsaki vojni pride do izgredov. Nedvomno so izgredi tudi pri nacionalnih Špancih, kajti težko se je z mirom boriti proti divjemu sovražniku. Vendar je med obema španskima taboroma v pogledu pravičnosti velikanski, nepremostljiv prepad. Mi celo zameremo reči, da je vse delo na strani ljudske fronte narekovano po sovraštvu do pravice, Boga, družbe in ljudi. Kajti ubijati samo iz strasti do ubijanja, uničevati iz strasti do uničevanja in neborčnega se nasprotnika oropati, to vidimo samo na eni in ne moremo očitati drugi strani.“

Narodne in verske vrline naših bratov Baskov občudujemo. V njihovi nesreči jim velja vsa naša ljubezen. Boli nas slepota njihovih voditeljev, ki niso razumeli zgodovinskega trenutka in ne poslušali nasveta Cerkev. „Kdor podpira cepitev katoliških vrst, si gromadi velikansko odgovor-

nost pred Bogom in Cerkvijo,“ pravi sv. oče v svojem pismu o komunizmu. „Komunizem je po svojem bistvu slab in v nobenem področju ne sme z njim sodelovati, kdor hoče rešiti krščansko kulturo,“ pravi poglavar sv. cerkve istotam.

Upamo, da bo bodoči režim v Španiji pravičen in miroljuben. Kajti Španija krvavi iz stoterih ran: družabne vezi so zrahljane, manjka razumevanja za državljanske dolžnosti, katoliška vest ni zadostno izoblikovana, prerazlični so nazori o rešitvi velikih narodnih vprašanj, tisoče izbornih mož manjka, ki bi po svojem poklicu in izobrazbi lahko vnovič gradili, sovraštvo in stiska ostajata kot posledici meščanske vojne, tuje misli in tuji nazori so se v narodu ugnezdili. A Španija je v vojni doprinesla strašno žrtev in bo zmagala tudi te težkoče. Spet mora rasti iz krščanskega duha v postavodaji, kulturi in morali, v socialni pravičnosti in bogoslužju. Da bo Španija dobro služila Njemu, bo dobro služila sebi.

Mednarodna napetost dosega višek

Mednarodna diplomacija osredotočuje svojo pozornost okoli Španije. Anglija in Francija sta igrali zadnjo karto, da po londonskem odboru, ki naj zajamči nevmešavanje tujih sil v španski spor, prisilita Italijo in Nemčijo h popuščanju. Zadnje poročilo govori o pristanku slednjih dveh na razgovor. Izid je danes še negotov.

Zakaj toliko krika in skrbi okoli Španije? Italija je zasedla v nacionalni Španiji nekatere sila važne točke: otok Majorco ob pomorski poti iz Francije v Afriko, obalo na obeh straneh Gibraltarja, ob kateri plovejo angleške ladje v Sredozemsko morje, ter kos španskega Maroka ob sredozemski pomorski cesti. In Italija ve, kaj drži v rokah! Angleži ponujajo v odkupnino Abesinijo, Francozi so pripravljani odpoklicati svoje prostovoljce iz Španije — le sovjeti se radujejo nad novimi zapletljajmi, ki bi lahko vodili iz posvetovalnih dvoran na bojišča.

Kako se bo napetost razvzvala? Med dečki bi se v prepiru za več in manj pričelo sedaj ruvanje in lasanje. Države pa se bodo v medsebojni kupčiji najbrže le še pobotale in spet bo mir do prihodnjega spora.

Iz naše države. Drž. tajnik G. Zernatto je nedavno napovedal, da bo domovinska fronta sprejemala člane samo še do konca oktobra. Da se omogoči vstop doslej ob strani stoječim nacionalnim krogom, bo vsem deželnim vodstvom D. F. prideljen poseben narodno-političen referat. Člani dom. fronte bodo uživali nekatere ugodnosti pred nečlani, tako pri izstavi orožnih listov i. dr. — Število brezposelnih se je v septembru v primeri z januarjem t. l. znižalo za 150.000 oseb. — Vlada pripravlja zakon, ki bo dovoljeval davčne olajšave za družinske očete, istotako je znižan dohodninski davek za družine z več otroci. Dovoljne so nadalje nekatere olajšave oz. spremembe zasebnim zavarovalnicam. — Zvezni prezident Miklas je praznoval svoj 65. rojstni dan. — Državni svet se je bavil z dvema novelama h postavi o socialnem zavarovanju. V novelah je med drugim predvideno, da dobijo starostno rento vsi delavci s 65. letom brez doslej potrebnega dokaza potrebe, delavcem, zaposlenim pri delih iz javnih sredstev, se vračuna polovica delovne dobe v zavarovanjsko dobo pri brezposelni podpori, končno so dovoljene olajšave za prostovoljno nadaljevanje obveznega zavarovanja.

Jugoslovanski min. predsednik Stojadinovič se je minuli teden mudil v Franciji in Angliji. V Parizu je podpisal prijateljsko pogodbo med Francijo in Jugoslavijo za nadaljnjih 5 let. Nato se je mudil več dni v Londonu in bil tam sprejet od kralja in angleških državnikov. Časti, s katerimi je bil predsednik jugoslovanske vlade v obeh državah sprejet, pričajo o rastočem ugledu Jugoslavije.

Nemčija si zavaruje meje. Nemčija je sklenila z Belgijo pogodbo, po kateri se Belgija v slučaju vojne ne bo vezala z nasprotniki Nemčije in sicer tudi ne na ukaz Zveze narodov, kot protiuslugo pa obljubi Nemčija Belgiji varovati in spoštovati belgijske državne meje v slučaju napadov ali vpadov. Slično pogodbo sta z Belgijo sklenili že prej Francija in Anglija, s čimer je Belgija pristala na vsestransko svojo nevtralnost. Za belgijsko obvezo se skriva bojazen, da se ne bi v slučaju novih vojnih zapletljajev strašni prizori svetovne vojne na belgijskih tleh odigrali vnovič.

V Nemčiji duhovniki ne smejo več poučevati verski nauk. V Porenju in v berlinski škofiji so oblasti prepovedale duhovnikom verski pouk v šolah. Osrednja vlada se izgovarja na podeželske oblasti in trdi, da gre samo za poedine disciplinarne slučaje. Berlinski škof Preysing pa je v posebnem pastirskem pismu odločno obsodil protizakonito odredbo: Po državnem in božjem pravu imajo samo duhovniki pravico poučevati verouk v šolah. Pošteno bi bilo, če bi vsi posvetni učitelji, ki ne priznavajo načel katoliške vere, odpovedali poučevanje veronauka.

H pismu španskih škofov, ki ga navajamo v uvodniku, sta nedavno odgovorila pariški kardinal Verdier in westminstrski nadškof Hinsley. Kardinal Verdier se zahvaljuje za uslugo španskih škofov, vsemu narodom zemlje izkazano s tem, da zamorejo ljudstva v krvavo rdeči luči španskih dogodkov spoznati nevarnosti, ki pretijo od strani brezboštva, propada nravnosti, oslabiljenja avtoritete in ljubimkanja s komunističnimi nauki. Westminsterski nadškof povdarja, da je postalo s pismom španskih škofov očito, da je bil španski požar podtaknjen od onih, ki hočejo ves svet zajeti v plamene revolucije, pri čemer je krščanska kultura obsojena na pogin. S pismom je razkrinkano poročanje temnih mednarodnih sil kot lažnjiva protikrščanska propaganda.

Stališče sv. stolice v kitajsko-japonskem sporu. Listi poročajo, da je dal Vatikan cerkvenim predstojništvom na Daljnem vzhodu navodila, naj se

cerkveni krogi izogibajo vmešavanju v spor, Kitajcem pa naj tolmačijo pogubnost boljševizma. Kajti Kitajska je boljševizmu najbolj izpostavljena država in bi boljševiški val preko nje lahko zajel ves vzhod.

Koncem oktobra bo konferenca devetih držav v Bruslju. Proučila bo položaj na Daljnem vzhodu in skušala doseči ustavitev vojnih sovražnosti. Konference se udeležijo poleg zastopnikov Francije, Anglije, Amerike, Belgije, Rusije, Kitajske, Nizozemske tudi Japonska, Nemčija, Italija. Posamezne države pripravljajo sedaj svoje predloge za sporazum. Ker se proti prvotnim poročilom udeležijo sestanka tudi Japonska, Nemčija in Italija, konferenca ne bo imela enostranskega značaja. V slučaju ugodnega uspeha bi se začela v Šangaju mirovna pogajanja. Vendar slednji še zdaleka ni zajamčen, marveč je s sigurnostjo pričakovati, da bo tudi ta konferenca minula — kakor doslej domala vsi mednarodni sestanki — brez konkretnega uspeha.

V Palestini vre. Angleški načrt delitve Palestine v židovski, arabski in angleški del je Arabce silovito razburil. Trdijo, da so si Angleži po tem načrtu pridržali najvažnejši kos obrežja in gospodarska središča, židom so oddelili rodovitni del, Arabcem pa prepustili palestinske pustinje. Nevolji dajejo duška z atentati: uničujejo telefonske in telegrafске naprave, poškodujejo naprave velike potrebejske družbe, trgajo železniški tir in z nasiljem nastopajo proti židom. Angleži trdijo, da stoji za arabskimi nemiri neka evropska velsila, ki so ji nepravilno Angležev v Palestini povšeči. Angleške oblasti nastopajo ostro in odločno ter bodo brzkone razglasile obsedno stanje za vso Palestino, da udušijo arabski upor.

Brezobzirni Japonci. Angleški listi poročajo, da nastopajo Japonci na kitajski fronti s skrajno brezobzirnostjo, da tako čimprej zlomijo kitajski odpor. V bojih pri Lotienju so uporabljali takozvani gorčični plin, čigar učinki na vojaki so naravnost strašni: vojaki izgubljajo vid, lasje odpadajo, koža je kakor ožgana, večinoma izgubijo ranjenci tudi dar govora. Japonci se smelo izgovarjajo za sestavo eksplozivnih snovi svoje vojske in se v ostalem malo brigajo za proteste sveta, ki postaja vsled načina japonskih napadov vedno bolj vznemirjen.

Ostala politika v par besedah. Pri francoskih okrožnih volitvah so dobili največ glasov socialisti, radikalni socialisti in republikanci. Komunisti, ki so se nadejali velike zmage, so ostali na četrtem mestu. — Nemška vlada je določila za vse visoke šole najvišje število dijakov. — V angleški Keniji, afriški koloniji, se zbirajo abesinski ubežniki ter prizadevajo Italijanom v Abesiniji velike preglavice. V zadnjem času je prišlo do več manjših spopadov. — Vodja palestinskih muslimanov, ki se je doslej skrival v Omarjevi mošeji v Jeruzalemu, je pobegnil v Sirijo in bo odtam vodil arabski upor proti Angležem. — Vodja Ircev, Valera, se baje namerava umakniti iz zdravstvenih razlogov iz političnega življenja. — V Egiptu so se vršila važna angleška vojaška posvetovanja. Brzkone so bila v zvezi s tem, da se v sosednji italijanski Libiji zbirajo italijanske čete. — Minister Goering baje vendar obišče Avstrijo. Imenovani so narodno-politični referenti pri dež. vodstvih D. f., katerih naloga je, da pripravijo vstop nacionalnih krogov v fronto. Za Koroško je imenovan pisatelj J. F. Perkonig. — V Rusiji je bilo nedavno usmrčenih spet več javnih funkcionarjev. Kaj se v resnici skriva za tolikimi smrtnimi obsodbami, je težko dognati. — Kralj arabske države Jemena se je nedavno zahvalil Mussoliniju za njegovo pomoč Arabcem in muslimanskemu svetu.

Sleparska igra z „Windische“.

Krilatica o narodu „Windische“ v deželi praznuje novo vstajenje. To gre na račun najnovejših Südmarkinih prodorov v slovenski koroški svet, številnih bolj ali manj ostrih protislovenskih izgrediv okoli 10. oktobra in še najnovejših nemško-nacionalnih publikacij. Prizori narodno-političnega življenja zadnjih tednov niso brez tragične komike: govori in piše se o „Windische“, katerim Nemci ne smejo odreči zvestobe, istočasno se zagotavlja Slovincem pravičnost in nedotakljivost ali pa se po njih celo prav pobalinsko udrihne. Med resničnim življenjem pri nas in javnim mnenjem o južni Koroški tako vstaja v zadnjih mesecih po zaslugi naših neprijateljev spet nov prepad.

Človek bi ne verjel naivnim, otročjim nazorom mnogih Nemcev o južni Koroški, če jim je ne bi bil sam prostovoljna ali neprostovoljna priča. Pri Zili, v Rožu in Podjuni da živita poleg Nemcev še dva naroda, vsak s svojimi lastnostmi, vrlinami in slabostmi. Slovinci, to so mrki, zapeljani rod, kateremu je dobrodošla vsaka prilika, da daje duška svoji protinemški in protiaustrijski mržnji. To so ljudje blizu kriminalov, uporni, hinavski, zahrbtni in so se nedavno vnovič zarotili proti nedeljeni Koroški. Drug narod so „Windische“, ki se zvesto oklepajo svoje okrvavljene grude in budno stražijo, da ne poseže več grabežljiva roka v lepo, zaokroženo koroško deželico in ji odtrga kos zemlje tja nekam do Gospe svete. To sleparsko sliko južno Koroške ustvarjajo neprijatelji v nemškem svetu — Nemci pa zanjo zaprisegajo v stoterem zboru, zažigajo plameneče žare in darujejo svoje groše, da ostane ogrožena deželica nedeljena in enotna.

So tudi med Nemci poizkusi, ki hočejo priti bližje južno-koroškemu ljudstvu. Goljufivo igro svojih sorojakov poznajo in so jo že opetovano pikro obsodili. Zasluga le-teh Nemcev je, da se vsaj govori in piše o Slovincih na Koroškem v nemški besedi. Uspeli so zaenkrat v toliko, da obečajo razni govorniki pravičnost koroškemu narodom vprek, izvzemši zagrizenim slovenskim rogoviležem. A ta uspeh je tudi vse, kar so doslej dosegli. Tako se je moralo zgoditi, da so bili ob letošnjih glasovanskih proslavah v koncertu tisočih glasov komaj slišni glasovi o koroški resnici.

Otipljivo, resnično življenje ljudstva ob Zili, ob Dravi in jezerih ter v Podjuni gre medtem naprej. Vsakdanjost žitja in bitja in bitja tod priča, da je beseda o dveh različnih narodih južno-koroškega dela groba, pretkana laž. Za lažjo in slepomišenjem z narodom „Windische“ se skriva prostaška nemško-nacionalna sebičnost, ki bi pod krinko narodnostnih teorij rada pograbila in prikrojila drugorodno ljudstvo nemškemu svetu. Izvzemši nekatere neprebolele vplive nedavne strankarsko-politične borbe ne loči domačega južno-koroškega ljudstva ne beseda, ne molitev, ne pesem in ne delo. Isti obrazi in pozdravi, ista govornica, isti način življenja v delavnici in prazniku. Le tu in tam ostanki nekdanjih političnih strank, sicer pa nikjer sledu o kakem naravnem razdoru in razkolu. Vedno bolj ostajajo celo poizkusi, vnesti med ljudstvo spor in razdor umetnim potom, brezuspešni in brezizgledni.

Temni igralci z usodo južne Koroške smelo prorokujejo bodočnost: „Windische“ bodo glasom zadnjih navodil nemško-nacionalnega tabora začeli medsebojno govoriti samo nemško, nakar ostane samo še pomilovanja vredna peščica Slovencev in končno se bodo „koroški brambovci lahko veselili nemotene posesti koroške zemlje“. Tej zli prorokbi zoperstavimo: **Baš ob najnovejšem nemškem nacionalnem izpadu se bo silovitost materne govornice, tega najelementarnejšega izliva narodne duše, uveljavila tako, da postavi protivnike slovenske besede na laž ter jim dokaže protinaturnost in zlobo dejanja. Prej, kakor slutimo, bo zmagalo tudi v javnem mnenju naravno življenje nad vsemi krivimi teorijami in utvarami. Prej, kot slutimo, bo vekoviti paragraf naravne narodne družine, povezane po eni govornici in molitvi, strl vso protinaravnost in temo ter vodil resnično, naravno življenje preko ovir v nov procvit in razmah.**

PODLISTEK

Juš Kozak:

Beli mecesen.

(21. nadaljevanje.)

Kadar so bili jasni dnevi, se je solnce ogledovalo v zrcalu gorá. Tedaj je živina mulila poslednjo travo, ki je dala vso moč. V krošnjah bukev tam doli je vzplamtelo. Pod skalami so žareli gozdovi.

V eni teh jesenskih noči je Liza vstala. Srce je jokalo. Komaj je stopila iz stana, jo je pahnil veter nazaj. Divje je tulilo čez planino. Opotekala se je in postajala, da je lahko sopla. Opazovala je na vse plati. Toda vsi stani so bili trdno zaklenjeni. Vihar se je zaganjal vanje, butal ob bruna in se režal.

Zgrešila je pot v temi. Zgrozila se je. Tik nad robom planine do ograje je dospela. V obraz jo je žgalo, oči ji je zapiralo. Noge so se ji šibile.

V smrekah je žvižgalo. Oklenila se je drevesa in ga prosila pomoči. V viharju pa je bilo slabo in šibko. Spodaj se je drugo lomilo.

Tam, kjer se je odpirala Mala planina, je na koljenih iskala poti. Zdelo se ji je, da bobni zemlja pod njo. Pred stanom se je oprijela bruna in globoko je sopla.

V srcu se je borila. Hotela je nazaj. A brez pomoči se je iztrgalo iz prsi: „Martin!“

Veter je odnesel slabotni klic in ga razceftral.

Še enkrat je poizkusila: „Martin!“ S šibko roko je udarila na vrata.

„Kdo je?“ Kri ji je brizgnila v lice, znani glas jo je pozdravil.

„Martin! Odpri! Liza!“

Zaškripala so vrata, v temi ga je čutila. Bil je vroč sredi mrzlega viharja.

„Martin! Martin!“ Vrgla se mu je v naročje.

Stan je pretresalo. Že od daleč se je čulo grmenje, ko je prihajalo. Vedno bližje in strašneje. Nato je objelo stan, streha je stokala, pokala, skozi razpoke je iskalo pota, da bi razlenilo stene.

Martin se je smejal. „Ali slišiš, kako tuli?“

„Mene je strah.“

„Še moja živinica se trese. Tako se stiska, kot ti k meni.“

„Jezus, Martin, vse bo vzelo.“

„Noričica, kaj pa moji mali telički?“

„Martin, za božjo voljo prisezi, da ne poveš nikomur, kako sem prišla k tebi.“

„Ha, ha, ti pa poznaš Martina! Prisegam na vse duše, ki ječe tam zunaj.“

„Mar ječe duše?“

„Ali ne slišiš? To niso strahovi, to je resnica. Tisti, ki so ponesrečili v skalah, iščejo svojih. — Kako žalostno vekajo. — Le poslušaj. — Tam spodaj se oglašajo. Zdajle. Pokopljite, pokopljite nas!“

„Mene je tako strah, Martin!“

„Jaz jih rad poslušam, tako domače govore. Stisni se k meni!“ — Čakaj, da se divji lovci oglasé. Bilje pojejo, takrat je groza.“

Nad Konjem so se vetrovi lomili. Zavijali so mu krog glave in padali v globel, odkoder je prihajal bučeči glas orgel.

„Zdaj so vstali. Lučovnik je vmes. Slišiš, kako pojo?“ In te piske? Pokajo od veselja!“

„Martin, ali so moje ovčice tudi vmes?“

„Tudi, Liza. Zakaj trepetaš? Se bojiš?“

„Ne, Martin, pri tebi se ne bojim.“

Dekle se je priželo k njemu. „Moj bog, si čul?“

„Kaj?“

„Čigav glas je to?“

Martin je poslušal. Kakor, da je nekdo obupno zaječal.

Liza pa se je sklonila k njemu in mu položila lice na lice: „Martin, to je bil moj glas!“

Proti jutru so vetrovi utihnili. Tedaj je Liza vstala in gledala v Martina:

„Po slovo sem prišla, Martin, bog mi odpusti!“

Za hojami se mu je iztrgala in bežala, kolikor je mogla. Ni vedela, ali sanja ali bedi. Dež je padal, do kože je močil. Še enkrat se je ozrl nazaj. Stal je tam pri samotnih hojah in gledal za njo.

„Jezus, ti mi odpusti, kaj sem storila.“

Martin je žalostno povsíl glavo. „Z grunta je. Najbolje je, če me nikoli več ne vidi.“ Ozrl se je v skale, katere je ovila mehka megla. Počasi je zagrnila planino. Martin jo je še vedno videl, kako je bežala. Iz megle se je prikazal beli obraz. Nekaj ga je zbolelo. „Eh, Liza, Liza!“

Zavriskal je tako divje, da je živina v stanih dvignila glavo. Odmeva ni bilo več nazaj.

(Dalje sledi.)

Grundsätzliches zur Minderheitenfrage

Zur Lage der Slowenen in Kärnten

Folge 2.

Ein Kronzeuge

Es ist gut, wenn wichtige Fragen nicht vom örtlichen Standpunkte, sondern mit weiterem Ausblicke behandelt werden. Die Frage, ob die Volksschule auf Grund der Muttersprache der Kinder zu unterrichten habe oder nicht, ist auf breiterer Basis zu behandeln. Diese breitere Basis schaffte uns das preisgekrönte Buch Grentrups S. V. D. „Religion und Muttersprache“, Münster, Aschendorf 1932. Und man kann wohl sagen, daß ohne Kenntnis dieses Buches eine ernsthafte Behandlung unseres Gegenstandes nicht mehr möglich ist. Dieses Buch soll im Folgenden in weitem Maße als Zeuge der Berechtigung der Forderungen der Kärntner Slowenen aufgezeigt werden.

Auf der Stockholmer Weltkirchenkonferenz erklärte der Generalsuperintendent Paul Blau: „Ein Christ gehört einem Volke an durch die Landschaft, in der er lebt, die Sprache, die er spricht, die Art, die er an sich trägt. Aber die Zugehörigkeit zu einem bestimmten Volkstum ist ihm nicht Zufall. Er sieht darin Gottes Führung, Gottes Willen, Gottes Gabe. Darum sind Treue gegen die Heimat, Liebe zum eigenen Volkstum, Pflege seiner geistigen Kultur, Gebrauch der Muttersprache auch einem Christen heilig“ (S. 25). Wenn die Sprache ein Heiligtum ist, so ist es Unrecht, einem Volke dieselbe nehmen zu wollen, ihm die kulturelle Entwicklung in seiner Sprache unterbinden zu wollen.

Die Kirche ist die Hüterin des Sittengesetzes in einer Welt, wo allzuoft sehr maßgebende Menschen dasselbe nicht höher als Zwirnsfäden werten. Die Kirche nimmt auch Stellung zum sprachlichen Rechte, wie zum Eigentumsrechte. Die Kirche schützt das Eigentumsrecht mit dem siebenten Gottesgebote mehr, als es der Arm der weltlichen Macht zu tun vermag, von der man heute nicht weiß, was sie morgen tun wird. Der staatlichen Macht überläßt die Kirche nur die Ausnahmefälle. Wo lebendige Religion herrscht, braucht man den Arm des Staates nicht. Im Lesachtale in Kärnten war es bis in die neueste Zeit üblich, daß der Bauer vor seinen Dienstboten Kammer und Truhen nicht versperren durfte. Hätte er seine Truhen gesperrt, die Dienstboten wären abgewandert, weil sie sich durch das Mißtrauen beleidigt fühlten.

Die Kirche verlangt, daß auch auf sprachlichem Gebiete Gerechtigkeit und Liebe nicht verletzt werden. Auch der Staat darf sich in der Nationalpolitik über die sittlichen Normen nicht hinwegsetzen. Wenn das Glaubensleben die Pflege der Sprache erfordert, wird die Kirche dieses berechnete Seelsorgemittel nicht übersehen dürfen. Nur werden die Vertreter der Kirche, wo immer sich nationale Gegensätze treffen, mit besonderer Vorsicht vorzugehen haben, weil auch in diesem Prozesse immer beide Parteien recht zu haben meinen. Ein bedauerlicher Fehler ist es, „wenn die Geistlichkeit die religiösen Einrichtungen zugunsten der herrschenden Mehrheit gegen die Minderheit zur Verfügung stellt“ (Gr. S. 36). Wenn etwa ein Gotteshaus nur für die nationale Mehrheit zur Verfügung stünde, wenn Prediger und Beichtväter nur für die Mehrheit bestellt würden, es sei denn, daß für die Minderheit sprachlich befähigte Organe nicht vorhanden sind und nicht beschafft werden können.

Msgr. Mutschlechner, der mutige Anwalt der Südtiroler, hat 1928 eine Denkschrift an den Vatikan gerichtet, in welcher er darlegte, daß deutsche Priester deutschen Kindern

italienischen Religionsunterricht nicht erteilen können, weil sie damit als Helfer einer dem Volke verhaßten Entnationalisierung erscheinen würden. Der slowenische Klerus von Kärnten hat diesen Standpunkt seit einem halben Jahrhundert fortwährend aerecht gehalten. Er kann slowenischen Kindern den Religionsunterricht nicht in deutscher Sprache erteilen. Wenn Jemand, so ist die Kirche immer als Freundin nationaler Minderheiten aufgetreten, indem sie im wichtigsten aller Schulgegenstände dem Volke immer in seiner Muttersprache gekommen ist und dadurch das Volkstum mächtig und wirksam geschützt hat. Die Organe der Kirche haben sich dabei auch nicht innerhalb des eigenen Volkstums gehalten, sie haben dieses Recht auf muttersprachlichen Religionsunterricht auch der Nachbar-Nationalität nicht vorenthalten. Es war rührend und wirklich katholisch, als vom Prager Erzbischof Kordač die Kölnische Volkszeitung am 12. August 1931 berichtete, daß er in nationaler Beziehung die verkörperte Gerechtigkeit war. Das „Hochland“ schrieb von demselben: „Seine Dioecesanen hingen an ihm ob seiner Gerechtigkeit und Hirtenliebe“ (1931, S. 84.). Leo XIII. schrieb in einer Zeit heißer nationaler Gegensätze an die böhmischen Bischöfe (20. August 1901): „Die Verteidigung der Muttersprache darf, wenn sie bestimmte Grenzen innehält, nicht getadelt werden.“ Doch hat die Kirche darüber zu wachen, daß durch nationale Zwistigkeiten die Religion nicht gefährdet wird. Es mögen die Gläubigen, wenn sie auch nach Abstammung und Sprache verschieden sind, die Seelenverbundenheit bewahren, die aus der Gemeinschaft des Glaubens und des Gottesdienstes entspringt. Grentrup sagt dazu treffend: „Der Sprachenkampf muß ethisch aufgefaßt werden, er darf nicht eine ungezügelter Machtbegierde sein, die Gegner dürfen sich nicht wie Boxer gegenüberstehen, wo der Mann mit den stärkeren Muskeln und der besseren Technik den anderen ohne Erbarmen knockout schlägt“ (S. 38).

Die Kirche ist zu den Nationen nicht bloß mit ihrem Worte, sie ist auch mit der Hl. Schrift gekommen und hat mit ihren Schriftübersetzungen das Fundament der nationalen Literaturen gelegt. Auch die protestantischen Missionen haben sich damit große Verdienste erworben. Die Bibel ist in 886 Sprachen übersetzt worden, und man hat für diese Sprachen vielfach erst eine Grammatik schaffen müssen! Kanada zählt nur 120.000 Indianer, vor 50 Jahren zählte Kärnten etwa dieselbe Zahl Slowenen. Diese kanadischen Indianer teilen sich in eine Reihe von Stämmen, und jeder Stamm hat seine Sprache. Die katholische Mission scheute die Mühe nicht, für alle diese Sprachen literarisch zu arbeiten. Es wurde im Jahre 1890 ein Gebetbuch für die Chastor-Indianer geschaffen, 1891 ein Gebetbuch, Katechismus und biblische Geschichte für die Chinook-Indianer, 1881 ein Gebetbuch für die Loucheux-Indianer, 1927 ein Gesangbuch für die Keewatin-Indianer. Die deutschen Protestanten übersetzten 1913 die Bibel in die Sprache der Siebenbürger Zigeuner!

Etwas vom Sprachenrecht

Es gibt eine Auffassung, welche meint, man könne Sprachen pflegen, dulden oder ausrotten, wie man sich eben einen Nutzen von den bezüglichen Maßnahmen verspricht. Oder ist die Sprache in der Natur begründet und hat einen sittlichen Wert? Kann man auf sie verzichten, oder ist es sittlich nicht berechtigt, sich ihrer zu begeben? Es gibt ein Recht auf

Eigentum. Der Einzelne kann darauf verzichten, wie es der Franziskaner tut. Es gibt ein Recht auf die persönliche Freiheit; unsere Ordensmänner und Frauen verzichten mit dem Gelöbnisse des Gehorsams in weitem Maße darauf. Wenn der Mensch ein Recht hat auf seine Sprache, so ist damit nicht gesagt, daß es unter allen Umständen sittenwidrig sei, auf dieselbe zu verzichten. Das Sprachenrecht ist aber bisher nicht in solchem Umfange von der Wissenschaft bearbeitet worden, wie etwa das Eigentumsrecht. Die Sprache war beim Zusammenreffen der Nationen nicht so gefährdet, wie das Eigentum. Babylon nahm den Juden die Tempelschätze, es nahm ihnen nicht die Sprache. Die Römer haben die nationalen Sprachen nicht angefeindet. Der Nationalismus, welcher die Sprachstreitigkeiten entfachte, ist neueren Datums. Die Völker haben sich gegeneinander abgekapselt und ihr Kampf auf dem wirtschaftlichen Gebiete hat die Sprachen einbezogen. In Preußen, Polen und Böhmen ist die Sprachenfrage ins politisch-wirtschaftliche Ringen einbezogen worden. Die katholischen politischen Parteien haben immer die Grundsätze der Kirche auch in nationaler Beziehung hochgehalten. Auf der Frankfurter Nationalversammlung 1848/49 haben die deutschen Katholiken die nationalen Rechte der Polen entschlossen verteidigt. Döllinger hat sich dabei besonders hervorgetan. „Philosophisch ist das Nationalitätenrecht bisher vielleicht zu wenig behandelt worden. Als Folge dessen sieht man heute eine weitverbreitete Hilflosigkeit und fast beschämende Ahnungslosigkeit gegenüber den Forderungen der nationalen Ethik bis in die hohen Rangordnungen des Klerus hinauf (S. 60). Wer diese Dinge nicht erlebt hat, hatte keinen Anlaß, sich näher damit zu befassen. Den Minderheiten würde ein großer Dienst erwiesen, wenn Moraltheologen verschiedener Nationalität die ethischen Momente der Entnationalisierung mit nüchternen Wissenschaftlichkeit herausarbeiten würden“ (S. 61). Die Muttersprache ist nicht eine Sache oder ein Werk, sie ist eine Lebensfunktion der Persönlichkeit. Der Sprache wächst durch die Person ein Wert zu, wodurch sie Gegenstand der pietas wird. Der Siebenbürger Professor Faluhalyi erwähnt im Bulletin der Minderheitsrechte die Worte Mottas: „Die Rücksicht, die wir der Religion schulden und der Sprache, sowie der Kultur, ist eine geheiligte Sache (chose sacrée) und zugleich elementare politische Vernunft“ (S. 61).

Das Recht des Kindes auf seine Muttersprache

Der hl. Thomas sagt darüber im Anschluß an Aristoteles: „Dem Menschen ist die Sprache von Natur gegeben. Und da die Sprache dahin strebt, die Menschen auf dem Gebiete dessen, was nützlich oder schädlich, was recht oder unrecht ist, miteinander zu verbinden, so folgt daraus, weil die Natur keine zwecklosen Züge macht, daß die Menschen natürlicherweise eine Gemeinschaft bilden.“ Das Kind hat den Trieb zum Sprechen, dieser Trieb kann sich aber nur an der Umwelt entwickeln. In deutscher Umgebung löst sich die Zunge des Kindes in deutschen Lauten, in slowenischer in slowenischen. Das Kind ist also von Natur auf die Sprache der Umgebung hingeordnet. Natürlicherweise legt sich die Familie als erster Gemeinschaftsring um den werdenden Menschen, der zweite Ring ist das Volk, der dritte der Staat. Die natürliche Entwicklung des Kindes läßt es also zuerst in die Sprache der Familie hineinwachsen. Dann kann auch

das Bedürfnis gegeben sein, zur Sprache der Familie auch noch andere zu lernen. Es ist ein Schlag gegen die naturgemäße Ordnung, wenn der Staat das Kind aus der Sprachgemeinschaft der Familie reißt, oder diese Gemeinschaft durch Eingriffe stört, darin ist etwas vom Geiste des Bolschewismus, der das Kind den Eltern überhaupt wegnehmen will.

Pädagogische Gründe betonen das Recht des Kindes auf die Muttersprache in der Schule. Der Erzieher muß normalerweise an das anknüpfen, was in der Familie grundgelegt ist. „Das Kind ist eingebettet in die Familie und lebt so sehr aus ihr, daß auch der Erzieher nur fruchtbar wirken kann, wenn er geistig in diese Gemeinschaft eintritt.“ (Engert). „Der Zögling lebt im Erzieher und der Erzieher im Zöglinge und es ist eine Sünde gegen die gute Erziehung, wenn ein Kind in der Schule einem Lehrer entgegengestellt wird, der die Muttersprache seiner Zöglinge nicht anwendet“ (Engert). Grentrup erörtert auch den Fall, wo Kinder ihre Ausbildung in zwei Sprachen, in der Staatssprache und in der Minderheitssprache zugleich erhalten. Man hat diesen Typ die *utraquistische Schule* genannt. Die Kärntner sog. *utraquistischen Schulen sind das nicht*: diese haben die slowenische Muttersprache der Kinder schon aus der Volksschule *hinausgeworfen*. Im allgemeinen vertreten pädagogische Autoritäten die Ansicht, daß eine zu frühzeitige Doppelsprachigkeit die Entwicklung der Kinder schädigt (70 D.).

Das Recht der Eltern

Im slowenischen Landesteile Kärntens gibt es gewiß Eltern, welche ihre Kinder nicht in ihrer Muttersprache erziehen lassen wollen. Man hat diese Eltern in der deutschen Volksschule gebildet und sie halten es für was Beschämendes, Slowene zu sein. Viele sind es ja nicht, aber doch vielfach jene Leute, die gesellschaftlich etwas „höher“ gekommen sind. Dieselbe Erscheinung wird man in Amerika bei den Einwanderern beobachten, oder im Elsaß und in Polen. Im Allgemeinen wird es so sein, daß Eltern, die selbst entnationalisiert sind, sich um die Sprache der Kinder nicht kümmern. Papst Pius XI. beruft sich in der Enzyklika auf die Worte des hl. Thomas: „Gott teilt der Familie das Prinzip des Lebens mit und darin das Prinzip der Erziehung...“ gegen das Naturrecht wäre es, wenn die Kinder vor dem Vernunftsgebrauche der Pflege der Eltern entzogen oder gegen deren Willen irgendwie über sie verfügt würde“. Diese Worte sind gegen die verrückten Pläne des Sozialismus gerichtet, sie müssen aber auch auf die Fälle angewendet werden, wo man ein Schulsystem zum Zwangsmittel macht, um die Kinder einer Minderheit ihrem Volkstum zu entfremden. „Der Sprachenzwang verstößt gegen das Elternrecht“ (S. 73). Der Staat hat in der Schule wichtige Aufgaben zu erfüllen, aber das Recht der Eltern ist älter und ursprünglicher und wo das Elternrecht dem Rechte des Staates nicht widerspricht, hat man ihm freien Lauf zu lassen. Papst Pius XI. sagt dann noch im Rundschreiben über die Katholische Aktion: „Eine Auffassung vom Staate, welche die junge Generation vom ersten Kindesalter bis zur Vollreife in Anspruch nimmt, ist unvereinbar mit dem natürlichen Rechte der Familie. Im Zusammenhange mit dem Elternrecht soll nun auch der Elternwille genannt werden. Die Besonderheit der Verhältnisse im Lande liegt darin, daß sich alle mehr oder weniger maßgebenden Faktoren auf den Willen der Eltern berufen. Während Elternrecht und Elternwille bei der Erziehung des Kindes im vorschulpflichtigen Alter sich dahin auswirken, daß das Kind slowenisch erzogen wird, was naturnotwendig eine slowenische Schulerziehung fordert, geschieht es später nicht selten, daß dieselben Eltern unter oft unsichtbarem politischem und wirtschaftlichem Drucke genau das Gegenteil verlangen. Die Behörden sind nur allzugerne bereit, dieser einmaligen Willensbekundung zu entsprechen und die permanente Willenserklärung, die sich durch 6 Jahre in

der slowenischen Erziehung des Kindes ausgeübt hat, zu übersehen und unberücksichtigt zu lassen.

Der Selbsterhaltungstrieb

Aus welchen Gründen hält eine Gemeinschaft an ihrer Sprache und soll daran festhalten? Jedes Lebewesen will sich selbst erhalten, das entspricht der Ordnung der Natur. Der Mensch, der sich in seinem Bestande bedroht fühlt, hat das natürliche Recht, sich gegen feindliche Kräfte zu wehren. Die Muttersprache gehört zu den Werten, welche das geistige Leben tragen. Wird die Muttersprache des Einzelnen angegriffen, so fühlt er sich getroffen. Die Sprache ist aber auch ein soziales Gut und infolge dessen werden sich Familien und Volksgruppen gegen den Verlust der Muttersprache zur Wehr setzen. Die Entnationalisierung ist eine Zerstörung geistiger Werte. Die Entnationalisierung geht nicht über Nacht. Durch zwei oder drei Generationen wird das Volk zerwühlt und noch dann ist es nicht zur Ruhe gekommen. Das ist die Passion der unterdrückten Minderheiten (S. 78).

Das Festhalten an der Muttersprache ist keine unvernünftige Sache, es ist vielmehr ein Akt der Pietät gegen die Vorfahren und das Volk. Man kann nicht sagen: Dem Rechte der Minderheit stelle ich das Recht der Mehrheit entgegen! Denn zwei verschiedene Sprachen sind nicht zwei Gegensätze. Hier gilt doch das Wort „Raum für alle hat die Erde“. Die Mehrheit soll ihre Sprache pflegen, sie hat aber gar nichts davon, wenn sie die Minderheit an der Pflege ihrer Sprache hindert. „Der Mensch wird in die Muttersprache gleichsam hineingeboren. Sie wird ihm als Erbteil in den Schoß gelegt, doch nicht ohne seine Mitwirkung zu fordern. Man sollte meinen, es gäbe außer Leib und Seele kaum einen legitimeren Besitz, als die Muttersprache. Kein Feld, kein Haus, kein Kleid gehört dem Menschen so wie seine Sprache“ (S. 82). Die eigene Sprache ist eine der stärksten Säulen, auf denen sich die völkische Eigenart erhebt. Die völkische Eigenart aber ist eine Quelle der Lebensentfaltung. Ein solches Gut zu wahren, kann keinem Volke als Unrecht angerechnet werden. „Ein Volk wird durch den Verlust der Muttersprache abgewertet.“ Jakob Grimm, Karl Vogt, Jules Simon, Marcel Prevost, Maurice Barrès weisen auf diese Erscheinung hin. Maurice Barrès erklärt: „Die Volkssprache in der Schule zerstören, heißt unfehlbar die Intelligenz zu zerstören, Krüppel für das Leben zu schaffen, ein Volk verdummen.“ Und Görres urteilt: „Die Erfahrung aller Zeiten belehrt uns, daß die Kultur der Sprache mit der Kultur des Volkes zusammenhängt. Wenn ein eroberndes Volk bei dem eroberten eine neue Sprache einführt, stockte die Bildung in ihrem Gange“ (S. 83).

Die Entnationalisierung der Jugend

„Es waltet ein allgemeines Gesetz nicht bloß bei den Kulturvölkern, sondern bis in die Urwälder Afrikas hinein, daß die Heimstätte der Familie von Jedermann geachtet werden muß. Die Privatwohnung ist unverletzlich. Höher als der Raum steht die Familie selbst und der größere Übeltäter ist nicht jener, der die Türe aufbricht, sondern wer den tieferen Sinn der Familie antastet“ (S. 103).

Die Entnationalisierung der Jugend schädigt die Familie. In dem Maße, als es der Entnationalisierung gelingt, die Kinder von der Muttersprache der Eltern loszureißen, wird die seelische Gemeinschaft des häuslichen Kreises beeinträchtigt (S. 103). Jene Familien, deren Kinder der Entnationalisierung unterliegen, verlieren an ethischer Transmissionskraft. Die gleiche Sprache verbindet die Menschen, die ungleiche trennt sie. Mit der Sprengung der Spracheinheit beginnt die geografische Zerstreuung der Menschen.“

„Es ist die Verschiedenheit der Sprachen, welche die Menschen einander entfremdet. Begegnen sich zwei Menschen, die sich nicht ausweichen können, von denen der eine die Sprache des anderen nicht versteht, so wer-

den sich eher zwei stumme Tiere ungleicher Art vertragen, als jene zwei Menschen“ (Aug. Dei Civitate Dei 19, 7). Die Sprache ist die Seele des Volkes. Die Sprache durchweht die völkische Gemeinschaft, erweckt das Gefühl der Zusammengehörigkeit, vermittelt ein gemeinsames Denken, Fühlen, Handeln und wirkt anregend auf den völkischen Geist (S. 105). Solange Jemand die Sprache des Volkes beibehält, dem er entstammt, bleibt er dessen lebendiges Mitglied. Wenn er die Sprache abgeworfen, scheidet er aus der Gemeinschaft aus.“

Wenn die Entnationalisierung bis zur sprachlichen Einheit durchstoßen will, führt der Prozeß der sprachlichen Einschmelzung der minderheitlichen Gruppe regelmäßig durch das Stadium der Zweisprachigkeit. Die junge Generation, die den Unterricht nur in der Staatssprache empfängt, beherrscht noch die Sprache der Eltern, sodaß die Sprachenpolitik in der Familie noch nicht spürbar zu sein braucht. Erst in der zweiten oder dritten Generation, wenn auch die Eltern die Staatssprache als Umgangssprache verwenden, geht die neue Sprache in die Familie ein.

Wenn man einen jungen Menschen, der sich in seiner Muttersprache bereits geistig entwickelt hat, in eine zweite Sprache einführt, so wird damit die Möglichkeit einer geistigen Bereicherung geboten. In fremdsprachigen Kindergärten, und dasselbe gilt von den ersten Jahren der Volksschule, werden die Schatten der Staatssprache die sprossende Saat der muttersprachlichen Erziehung belasten und in ihrem Wachstum stören.

Die sprachliche Entnationalisierung hat eine negative und eine positive Seite. Die Funktionen der Muttersprache werden ausgeschaltet, der Wortschatz der Muttersprache wird abseits liegen gelassen. An der Stelle tritt das Wort, das Satzbild der Staatssprache. Diese Umschaltung wirkt sich dahin aus, daß die ursprüngliche Muttersprache im Gebrauche mehr und mehr zurückweicht. Weißgerber erklärt zutreffend: „Denken ist leises Sprechen, und Sprechen ist lautes Denken.“ Wie dieses Denken in einer Schule aussieht, wo vor slowenischen Kindern nur deutsch gesprochen wird, und diese slowenisch denkenden Kinder deutsch sprechen sollen, kann man sich vorstellen. Die Masse der slowenischen Kinder in unseren Volksschulen kann weder denken noch sich aussprechen.

„Die Entnationalisierung erfaßt nicht bloß die Zunge, sondern auch die Seele. Sie bewirkt in der Seelenstruktur eine Umwandlung (S. 109). In manchen Fällen dringt die aufgenötigte Staatssprache gar nicht bis in die Seele des Kindes, sie bleibt gleichsam im Munde stecken. Bei anderen gelingt die sprachliche Umstellung restlos. Und gerade die Intelligentesten öffnen ihren seelischen Zugang dem Einflusse der Entnationalisierung. Das intelligente Kind fügt sich am leichtesten in die sprachliche Umlagerung ein. Das bringt die große Gefahr mit sich, daß das betroffene Volkstum an innerer geistiger Kraftlosigkeit hinschwindet (S. 110). Die entnationalisierte Jugend ist nicht mehr in dem Grade mit den Alten verbunden, wie dies vorher der Fall war. Der seelische Zusammenhang der Familie leidet Schaden. Wenn die Eltern im Alter oder in einer Krankheit den Wunsch haben, daß ihnen die Kinder etwas lesen, ist das Buch der Alten den Kindern fremd geworden! Oder es ist das erwachsene Kind in die Fremde gekommen und hat der Mutter was mitzuteilen: das Kind kann die Sprache der Mutter nicht und schreibt in schlechtester Fremdsprache, was es den Eltern zu sagen hat.

„Man hat während des Weltkrieges den ganzen Jammer der Korrespondenz jener Soldaten erlebt, die durch die Schule entnationalisiert, von der Muttersprache ihrer Eltern für den schriftlichen Verkehr nichts gelernt hatten. Graf Tisza hat im Budapester Parlamente am 25. Juni 1917 erklärt, daß die nationale Schulpolitik in Ungarn eine irrwegige war.“ Welch riesige Erbitterung hat es bei den Schwaben verursacht, daß ihre Kinder, herangewachsen, nicht mehr deutsch lesen und schreiben konnten. (Fortsetzung.)

DOMAČE NOVICE

Avstrijci!

Spet Vas kličem na boj proti bedi in mrazu. Vsi, prav vsi, mlado in staro, sodelujte pri zimski pomoči in darujte po najboljših močeh, kakor odgovarja Vašemu poklicu in Vašim dohodkom.

Vsem, ki so v stiski, družinskim očetom, njihovim ženam in otrokom kakor tudi brezposelni mladini hočemo nuditi dejavno pomoč.

Dunaj, v oktobru 1937.

Zvezni kancler:

Schuschnigg.

Kratkovidni smo! Mnogokaj vidimo pred seboj, a ne znamo razložiti, marsikaj nam ostaja nerazložno in nejasno. Kaj šele veliki svet, katerega z očmi ne dosežemo, in je vendar poln življenja in dragocenih izkušenj! In nevidno kraljestvo misli in vzorov, tolikim zaprto in nedostopno! Kratkovidni si nabavi očala, da mu urejajo pogled, ali si kupi daljnogled, da vidi preko naravnih mej, ali si preskrbi drobnogled za skrivnosti malega sveta. Proti kratkovidnosti v življenju pa je najboljša sredstvo: časopis! Beri, beri, beri, da postaneš mojster najvišje šole: življenja!

Iz Slovenije. V Št. Janžu na Dolenskem so 10. oktobra praznovali 20letnico Krekove smrti. Ljubljanski dekan dr. Klinar je v cerkvenem govoru naslikal Kreka kot globoko vernega in borbenega katoliškega duhovnika in pripomnil: „V današnjem boju med lučjo in temo moramo katoliški Slovenci posnemati Krekovo živo vero ter njegovo odločnost, borbenost in brezkompromisnost.“ — Minister dr. Miha Krek se je v svojem govoru dotaknil tudi kor. glasovanja, o katerem je med drugim povedal tudi tole: Pota božje previdnosti so nam zemljanom često nerazumljiva. Božja previdnost je hotela, da je bilo naše navdušenje in veselje nad osvobojenjem skaljeno s koroškim plebiscitom. Toda če globlje pomislimo, je naša koroška žalost za narodno duševno zdravje in narodov razvoj potrebna in koristna. **Nikdar bi ne bil slovenski narod, slovenska beseda, slovenska kultura, slovenska kri za Jugoslavijo tako živo potrebna, če ne bi tam preko meja živel odrezan kos slovenskega narodnega telesa...**

Blasnikova „Velika Pratika“ za leto 1938 je izšla in se razpošilja za ceno Din 5.— za vsak komad. Naročila na tiskarnio J. Blasnika nasl., Ljubljana, Breg 10-12. Dobi se tudi v trgovinah in v upravi našega lista. To je najbolj priljubljeni in najbolj razširjeni slovenski ljudski koledar že od nekdaj. 69

Ljubljana. V septembru je umrla pri šolskih sestrah v Marijanišču s. Felicita Kalinšek. Bila je dolga leta vzorna učiteljica kuharske umetnosti v kmetijsko-gospodinjski šoli. Spisala je tudi knjigo „Slovenska kuharica“, ki je doživela že osmo izdajo. Velike so zasluge blagopokojne sestre, saj je bila prava umetnica v kuhinji in pri kuhanju. Več stotin slovenskih deklet je kot učiteljica izurila, vrhutega pa jih ljubeče vzgajala. Iz njene šole je zajemalo kuharsko umetnost in še njeno duševno prožnost mnogo slovenskih Korošic, katerih kuharske vede in zmožnosti so deležna tudi vsa ona dekleta, ki obiskujejo že deset let naše slovenske gospodinjske tečaje. Redki so že zavedni domovi, kjer ne bi živel duh s. Felicite, njena knjiga pa je bržkone tudi pri nas najbolj čitana in upoštevana. — Vse bivše učenke blagopokojne sestre, ki po njenih naukih in šoli služimo našim družinam in svojemu ljudstvu, bomo njeno ime nosile v hvaležnem spominu. Milka Hartmann-ova.

Schiefling—Škofiče. (Kako so praznovali 10. oktober.) V dneh glasovanijske proslave so se ljudje čudili, ko so nekatere osebe pobirale „ofer“ in mnog je dal, misleč, da gre za cerkev, in se ni zavedel, da so zbirali za ponemčevalni fond. Na predvečer so se zbrali po silni agitaciji za udeležbo pred tukajšnjo trafiko. Zapovedoval je orožniški postajenačelnik g. Jerger. Korakali so v nekam čudnih, kljukastih vijugah in se končno znašli pred plebiscitno ploščo, ki se nahaja na steni tukajšnje šole. Seve so bili pozvani vsi šolski otroci, da se morajo proslave udeležiti. Po kratkem nagovoru so se sešli nad vasjo, kjer so zaku-

čili kres, orožnik Jerger pa je v svojem „slavnostnem“ govoru povdarjal, da na Koroškem ni Slovencev, marveč so samo „Windische“. Iz svojega poznanja zgodovine je navajal, da so bili v deželi najprej Germani, ki so Slovincem prinesli kulturo. (Kako je bilo to mogoče, ko jih pa po orožnikovem mnenju sploh ni bilo, ostane nerešena uganka.) Končno so se zborovalci razdelili po gostilnah, grede pa pred župniščem. Blatnikom in Schallerjem dajali duška svojemu navdušenju s klici „Sieg-Heil“ in „Kärnten ungeteilt“. Gasilci so imeli v gostilnah zastoj pijačo.

Klagenfurt—Celovec. 13. t. m. je zasedal občinski svet. Plebiscitna proslava je bila posebna točka sporeda. Govoril je podžupan dr. Kleinwächter, ki je med drugim naglasil: „Ponovno že je bilo povdarjeno, da delo za enotno Koroško nikakor ni naperjeno proti našim slovenskim državljanom in da nikakor ne pomeni prikrajšanja njihovih narodnih pravic. To povdarjam v odgovor onim, ki skušajo naše delo za domovino napačno drugače razlagati. Pravice naših slovenskih bratov hočemo priznati, enako neizpodbitna pa je naša volja, da ohranimo enotno Koroško in enotno Avstrijo. — Na podžupanov predlog je občinski svet odobril Heimatbundu svoto 1000 (tisoč) šilingov za podporo njegovemu delu.

Ferlach—Borovlje. Četudi je pri nas drugače bolj mirno, so zadnji čas duhovi precej razburjeni. Pri občini je prišlo do večjih poneverb in skoro vsi nemški listi so prinesli razna poročila, od katerih so nekatera morda pretirana. Naj povemo tudi mi, kar smo izvedeli od dobro informirane strani. Pri mestni občini v Borovljah je bil pred dvema leti nastavljen uradnik Alojz Werner. Nikdo ga ni poznal in tudi se ni vedelo, odkod je prišel. Od slovenske strani se je želelo, naj bi dobil službo domačin, ki zna tudi slovensko, toda tedanji režim je nastavljal tujca, ker je bil funkcionar in pristaš heimatschutza. Pred kratkim so prišli na sled poneverbam, ki jih je zakrivil ta uradnik, kateri je potem naenkrat zbolel. Županstvo je razglasilo, da znaša poneverjena svota približno 5100 S občinskega denarja, vendar do danes preiskava še ni končana in bržkone bo ta svota višja. Finančni referent g. Kometter je svoj mesto takoj odložil, ko se je prišlo nerednostim na sled in izjavil, da pod takimi okolnostmi ne more sodelovati. Na poziv 11 odbornikov je bila sklicana nujna seja ze dne 13. t. m., na kateri naj bi se poročalo v manipulacijah omenjenega uradnika in se sklepalo o nezaupnici sedanjemu županu ter razpustu obč. odbora. Za sejo je vladalo veliko zanimanje, celo orožniki so stali pred magistratom, toda seja je bila sklicana kot zaupna. Župan prečita pismo dež. vlade, da tudi ista želi, naj bi bila pri tej seji javnost izključena, ker teče v celi zadevi še preiskava in da bo dež. vlada po zaključku sama poročala javnosti in občini o ugotovitvi. 9 odbornikov se izreče za to, da bi bila seja zaupna. Gg. dr. Rom, Urbas, Stöckl, Kralj in Vertič izjavijo vsak za se, da se nikakor ne strinjajo s tem, seja bi morala biti javna, ker ljudstvo to upravičeno zahteva in naj se stvar javno obravnava. Omenjeni zapustijo dvorano, nakar je postala obč. seja nesklepčna. Kako bo stvar nadalje iztekla, bomo ob priliki poročali.

Drobiž. V ponedeljek 25. t. m. je v Celovcu takozvani uršulinski trg. — O priliki monarhističnih zborovanj v Celovcu in Beljaku so demonstrirali nacisti z bombami za solzenje. — Italijanske oblasti so izpustile 6 konfiniranih južnih Tirolcev. — Bivši komisar boln. blagajne dvor. svetnik Burda je praznoval svojo 50letnico. — Pri gradnji mostu čez reko Lieser na Zg. Koroškem se je ponesrečil sedaj že drugi delavec. — 8 žihpoljskih fantov se je zagovarjalo vsled prestopka zakona o zaščiti države. Kaznovani so delno na zapor in denarno globo. — Na Nižjem Avstrijskem je umrl pos. Jožef Schmutz, očim rajnega dr. Dollfussa. — V Vrbi je bilo odlikovanih 8 delavcev podjetja Bulfon, ki so že nad 20 let v isti službi. — Celovčan Artur Sabertschnig je bil klican v Ameriko k filmu. — V Borovljah pogrešajo 77letno Marijo Holzer. Njeno ruto so našli na dravskem bregu in slutijo, da je utonila v Dravi. — V Blačah so pokopali bivšega župana pos. Valentina Pippa. — V Podljubelu je umrla 52letna Albina Sattman. — V Goričah pri Tinjah je pogorelo oslopje os. Jakoba Vobaka.

NAŠA PROSVETA

Ti in tvoj narod!

V našem času naroda ne gledamo več kot skupino, množico ljudi, ki slučajno govori eno in isto besedo in slučajno živi in kakem koščku te božje zemlje. Danes vemo, da je vsak narod nevidno bitje, ki kot ti misli, čustvuje, hoče ali noče in ki se po svoji zmožnosti ali vrlini uveljavlja v družini drugih narodov. In kot nihče izmed nas ni slučajno na svetu in nihče ni slučajno ud te ali druge družine, tako so tudi narodi predvideni po vekovitem božjem načrtu.

So ljudje, ki mnogo mislijo. Že od rojstva imajo zdrav razum, morda ga še vežbajo in ostrijo z izobrazbo in izkušnjo. Vsemu hočejo priti do dna, povsod iščejo prvih vzrokov in zadnje cilje. Mišljenje spet drugih je plehko, plitvo in bolno, le zakrito z večjo ali manjšo domišljavostjo. Povsod ostanejo na površju, povsod polovičarski. Tudi narodi so lahko ostroumni, globoki, izobraženi, pa tudi lahko plitki, domišljavi in neumni. In kot so ljudje, ki nič ne mislijo, živijo lahko tudi narodi tjavendan.

So veseli ljudje, katerih ne spravi v obup prav ničesar. Njihovo oko in uho zna iskati in najti lepoto in dobroto, koder čut drugih sledi praznini in temnini. So dobri ljudje, dobri kot vsakdanji kruh. Usmiljeni, kot je usmiljena mati. Pa so drugi brezsrčni, zagrenjeni, zaprti za lepo in dobro v življenju, neusmiljeni, grdi. Če je razum prva polovica življenja, je srce druga, nič manj važna in pomembna. Kjerkoli odpove razum, pristopi srce in odkriva nov, lep, bogat svet. Srce je kažipot razumu v svet nadnarave in milosti, ki ga oko še ni videlo in uho ne slišalo. Tudi narodi imajo svoje srce, iz katerega se izliva dobrota, usmiljenje, želja po blagem in lepem, iz katerega pa izhaja tudi mnoga brutalnost, trdosrčnost, neusmiljenost in grdota.

Tretje, najvažnejše v človeku je volja. Spoznanje in čustvovanje brez dejanja je prazno, je igračkanje. Resnico in pravico spoznavš zato, da ji slediš, ne, da se ji umikaš. Razumnost ni v besedičenju in naj si še v tako učenem, marveč v dejanju. Dobrosrčnost, usmiljenje, stremljenje za lepim in blagim — brez dejanj je vse to prazen nič. Tako pri človeku kakor pri narodu. Kot so ljudje so tudi narodi brez volje. Spoznajo resnico, vidijo lepoto, drviijo pa s strastjo in za grdoto. Pomanjkanje trdne volje, pravijo učenjaki, je sodobno zlo človeštva, posameznikov in narodov.

Sedaj vidiš svoj narod pred seboj kot živo bitje, ki misli, čustvuje, hoče ali noče. Ali bi ga želel neukega, brezsrčnega, vsega mahedravega, da bi bil v spotiko in zasmeh drugim? Ne! Potem, prijatelj, bistri najprej svoj razum, oblikuj svoje srce in utrjaj svojo voljo in nato bistri, oblikuj in utrjaj še druge in izklesal boš zdrav obraz svojega naroda! —i.—

Kako so se branili Poljaki? Porenjski list „Lottenrufe“ prinaša v avgustovi številki sledeči kos poljske zgodovine: Ko so Poljakom razkosali in razdelili njihovo domovino, so se branili na poseben način. Ni bilo videti izgleda, da bi še kedaj zamogli sami voditi svojo usodo... Bili pa so kristjani. In to so bili v resnici in ne samo po imenu, sicer bi ne bili zmožni dovršiti nezaslišano junaštvo. Šlo je za to, da izrazijo protest svojim tlačiteljem, protest, ki ga jim je narekovala njihova ljubezen do domovine. Protestirali so brez orožja in brez sovraštva. V svoji duši so odkrili čisto novo silo, ki jim je omogočila uspeh, kakoršnega le težko kak narod doživi; kajti k njemu spada več, kakor zmore človek... Nekega jutra je bilo v Varšavi zbranih 20.000 Poljakov, potem ko so sprejeli sv. obhajilo na nadvse slovesen način. Puške so bile naperjene proti njim, neoboroženim, vedeli so, kaj bo, a pripravljivi so bili dati za narod in domovino tudi svoje življenje. Ko so pričeli vojaki streljati in biti, je množica zapela svojo narodno himno in pokleknila k molitvi. Cel dan je trajala morija, o kateri pravi nek očividec, da je nudila pretresljivo sliko. Navdušenje ni ponehalo, ko so se stoteri valjali v krvi, živeči so bili le še bolj navdušeni. Množica je obkročila Marijino podobo in pela svoje pesmi, medtem ko so vojaki vršili svoj krvavi posel. Trajalo je do noči.

Ko je bilo trpinčenje pri kraju, so kristjani vztrajali še naprej. Ni bilo slišati iz množice očitka ne tožbe in ne proklinjanja. Nasprotno: množica je utrujenim, lačnim vojakom — svojim mučiteljem — dajala kruha in pijače, nekemu vojaku na konju je slučajno padel meč na tla, preprosta ženica mu ga je takoj pobrala. Nekoga, ki je hotel v vojake zalučati kamen, je množica takoj obdala in mu kamen odvzela. Drugo jutro navdušenje nikakor ni pojemale, marveč le še naraščalo. To ni bila bojazen, marveč pogum prvih kristjanov, ki so delali dobro tudi svojim sovražnikom in zamogli privedi h Kristusu celo Neronovo družino... Mi se čudimo takemu zadržanju, ga ne moremo razumeti ali ne odobravati. A k borbi živih kristjanov s tem svetom spada več ko modrost, previdnost in izurjenost, h krščanski borbi spada tudi spoznanje, da je Bog silnejši od vsake še tako mogočne stvari. Često je potrebno, da postanemo pred njim majhni in da nam ugasnejo vse zvezde na nebu, da ga spet vidimo v vsej njegovi veličastnosti. In ko je po človeški modrosti poraz gotova stvar, pride nepričakovano zmaga. Potem se zgodi, kar se zdi nemogoče, da postanemo mučitelji prijatelji mučencev.

„Krivoprisežnik“ na bilčovskem odru. Poletno delo je v glavnem končano. Koliko truda in napore naloži poletni čas našemu kmetu na rame, v tisti, ki živi z našim ljudstvom v stalnem stiku in z njim deli žalost in veselje. Že z rano jutranjo zarjo se prične težko delo in raz čelo kaplja dolge mesece pot trpina, ki se trudi in gara za svoj vsakdanji kruh. S kakšnim ponosom zre kmet na svoje storjeno delo, ko vidi, kako kali vsejano seme po njegovih njivah, kako zeleni, cveti in poganja klasje in obeta dober sad, s katerim bo vsaj nekoliko odtehtan njegov trud. A kakšno razočaranje, temni oblaki se pripode in za nekaj minut je ugonobljeno vse kmetovo upanje. Kdo bi ob takih neuspehih ne obupaval, komu ne bi omahnila trudna roka in se v svojem obupu ne bi zjokal? A naš kmet zna prenašati tudi udarce, zna potrpeti tudi v nesreči. Znova prime za oralo, spet zastavlja plug in reže nove brazde v nadi, da mu bo Bog vendarle varoval in blagoslovil njegovo delo. — Ko človek vse to premišluje, si pač ne more misliti, da bi naša mladina kljub neprilikom še mogla misliti na delo v naših društvih, da bi pri obilnem svojem delu še našla časa za pevske, tamburaške ali celo oderske vaje. Resnično nek ponos navdaja človeka ob pogledu na naše neutrudljive društvenike in društvenice, kateri se celo v dneh najtežjega dela zbirajo in vadijo za svoje nastope. Upravičen je tak ponos, kajti naša mladina prihaja sama, ne oziraje se na veliki trud, kateri ne žanje drugega plačila, kakor edini znak priznanja o nastopu, katerega našim pevcem, tamburašem ali igravcem priredijo hvaležni poslušalci ali gledalci. Dokler se bomo koroški Slovenci lahko postavili s tako mladino, dotlej še dolgo ni prišel čas, ko bi naši raznarodovalci zanesli zadnjega zavednega Slovenca v grob. S tako mladino bo naš rod živel iz roda v rod in doživel tudi čas, ko bo med nas prisijalo sonce večje pravice. — Naši fantje in dekleta so se v času najhujšega poljskega dela vadili za igro „Krivoprisežnik“. Nastopili so z njo dne 26. m. m. ob sodelovanju pevcev. Če ne bi zaslužil pohvale, jih danes ne bi hvalili. A reči moramo, da zaslužijo vsi brez izjeme popolno priznanje za svoj lep nastop pri igri. Vloge so bile posrečeno razdeljene, kot še morda nikdar tako. Vsi gledalci so zatrdjali, da bodo take igre vedno spet radi obiskovali. Vsa čast vam, dekleta in fantje, ponos vaš in vaša požrtvovalnost naj živita naprej in vas vodita še do nadaljnjih uspehov!

St. Michael ob Bleiburg—Šmihel pri Pliberku. Gospodarski sestanek in sadjarska razstava, določena za nedeljo 24. t. m., se vsled tehničnih ovir ne vršita in javimo novi termin gospodarskega sestanka drugič.

St. Jakob im Rosental—St. Jakob v Rožu. V nedeljo 24. t. m. gostujejo na našem odru v župnišču igralci in igralke pliberškega društva z igro „Dom“. Nastopi tudi pliberški okrožni zbor. Začetek točno ob 3. uri. Vabljeni!

GOSPODARSKI VESTNIK

Strojenje kože.

Nekoč so na deželi sami strojili zajčje, ovčje, krtove in druge kože in si tako pripravili za zimski čas tople kožuhe bodisi za plašče, kape, rokavice, copate i. dr. Moderno strojarstvo je potisnilo domačo obrt ob stran. Šele v zadnjem času je opaziti, da se pozabljena umetnost vsled denarne stiske spet pojavlja.

Kako naj postopamo pri domačem strojenju? Sveže kožice položimo najprej za 24 ur v vodo, posušene pa dotlej, da postanejo prožne in mehke. Namakamo najbolje v tekoči vodi, sicer vodo menjavamo. Nato iztisnemo vodo v smeri dlake, notranjo stran pa z roko in topim nožem obdelujemo, da postane površina gladka in čista. Za strojenje samo rabimo na 6 litrov vode pol kg galuna in $\frac{1}{4}$ kg soli, kar zvremo in shladimo. V še mlačno vodo položimo kožice ter jih dobro pregnemo. To ponavljamo skozi 5 dni zapored. V smeri dlake vodo spet iztisnemo ter kožice položimo z dlako na znotraj na gladko desko tako, da ne tvorijo nobene gube. Sušimo najbolje na zračnem, senčnem kraju, sonce ali peč napravita kožice trde. Med sušenjem kožice večkrat raztegemo, posušene napravimo s trenjem med rokami prožne. Nato potrosimo med dlako lesnega pepela, ki ga po 24 urah spet odstranimo. Dlako gladko skrtačimo in nanjo nasujemo suhe dobove žagovine in tako pustimo 24 ur.

Poklicnih strojarjev seve ne bomo prekosili, a vendar si lahko marsikak šiling prihranimo. Važno je najbolj, da so pred namakanjem v vodi odstranjeni vsi mesnati in mastni deli na kožici. Ponekod primešajo vodi par kapljic formalina ali karbolove kisline. Poizkusite, kjer redite zajce ali ovce ali lovite krte in kjer vam poceni strojarji niso pri roki. V zimskem mrazu boste svoje podjetnosti veselili.

Setev bodi redka. Žitno seme rabi za svoj nemoten razvoj zraka, svetlobe in zemlje. Setev je najboljša po takozvanih čistilnih rastlinah, kot so detelja, krompir, koruza. Pri redki setvi se korenine krepko razrastejo in poženeje trdo slamo. Res je, da je redkim setvam plevel lahko škodljivejši, zato žitom nikdar ne gnojimo z hlevskim gnojem, ker bi hitreje rastoči plevel oviral razvoj žita. Mnogi gospodarji so vajeni goste setve in se redke ne morejo privaditi. Tem svetujemo, naj seme pomešajo s peskom, pa bodo redkeje trosili. Na hektar zemlje je dovolj 160 do 180 kg semena, dočim običajno posejemo do 220 kg. Torej si pri redki setvi hkrati prištedimo prepotrebne žita.

Okisanje krme. Za okisanje je zelena krma: zelna koruza, trava, detelja, listi pese in zelja i. dr. V zeleni krmi se iz sladkorja razvije mlečna kislina. Največ sladkorja ima zelena koruza, potem trava, najmanj pa zeleni listi pese in repe ter detelja. Zato je dobro, da vložimo vmes med drugo zelenje večjo plast zelene krme. Vso krmo, namenjeno za okisanje ali — kakor pravimo — ensilažo, zrežemo na slamoreznici, da se da dobro potlačiti. Stlačimo jo enakomerno, zlasti pa ob straneh, kjer morda prodira do nje zrak. Zrak namreč pokvari zeleno krmo, ker pospešuje razvoj gnilobnih glivic, ki jo razkrajajo. Ensilažno jamo napravimo ali v zemlji ali pa gradimo betonasto, široki cevi podobno napravo. Povrhu krmo pokrijemo s slamo, nanosimo kamenja in zadelamo z zemljo, najbolje z ilovico, da ne pride do krme zrak, ko se seseda.

Češminje, katerega so se sedaj polne hoste, jase in pašniki, se da dobro uporabiti. Ponekod napravljajo iz grozdčevja prijeten kis, drugod posebno vino ali okusno čežano. Sok iz češminovega grozdčja služi za čiščenje črevesa, pri jetrnih ali vrančnih boleznih. Zdravilen je tudi čaj iz češminovega lubada ali korenika.

Celovski živinski trg minulega tedna: Krave (za kg žive teže) 85—1.10, krave za klanje 50—65, prašiči 1.30—1.50, plemenski 1.20—1.40 S. — Blagovni trg: pšenica (100 kg) 40—41, rž 28—30, ječmen 26—30, oves 25—27, ajda 25—27, koruza 25—26, grah (1 kg) 80—1.00, isto leča, suh fižol

40—60, sladko seno 7—7.50, kisló 4—4.50, slama 4—5.50, zelje 30—40, repa 20—30, goveje maslo 3.50—4.00, sirovo maslo 2.80—4.20, prekajena slanina 3.20—5.20, sirova 2.60—2.80, svinjska mast 2.80—3.00, jajca 16—17, kokoši 2—3 S za komad.

ZANIMIVOSTI

Lesena pogača. Nemci so res duhoviti. Primanjkuje jim moko in otrobi, pa so poizkusili z leseno moko. Iz sto kg lesa pridélajo 55 kg lesene krme. Ječmenov zdrob sedaj nadomeščajo z lesno moko in baje živali ohranjajo svojo težo. Poizkusili so sedaj lesno moko pomešati s pšenično in so ugotovili, da je pecivo iz lesne moke enako dobro, če ne celo boljše, kakor pšenično. V kratkem botej brati na jedilnih listih v seznamu močnatih jedil: lesena pogača.

90letni zakonski jubilej sta praznovala v Drapoljah v Srbiji 107letni Veljko Živanovič in njegova žena Jerina. Dva sinova častitljivega para sta stara 89 in 87 let, nadalje živi 6 vnukov, 14 pravnukov, 15 prapravnukov in celo že vnuček petega rodu. Slavju 90letnice je prisostvoval tudi ženinov brat, 103letni Pavle. Da se pomerita v moči, sta se skušala v kajenju in je Veljko pokazal 19, Pavle pa „samo“ 14 cigaret zapored.

Kje je zlato? Največ zlata je v Ameriki, ki ga ima dobro tretjino več kakor vsa Evropa in sicer nad 7 milijard zlatih dolarjev. Sledi Anglija z domala dvema milijardama, za njo Francija z milijardo in pol, nato Nemčija, Španija (predvojna), Poljska. V vseh navedenih evropskih državah pa se zlate zaloge z vsakim letom manjšajo, v ostalih evropskih državah pa večajo. Kako bogati sta na zlato Rusija in Italija, je povsem neznan.

Detektiv-morilec. Pariška policija je nedavno uničila dokumente o nenavadni aferi. Pred 50 leti so se v pristanišču Le Havre dogodili številni umori, ki so razburjali vso javnost. Šef policije je poveril zadevo slovečemu detektivu Ledru, ki se je nahajal v Le Havru. Ledru se je takoj lotil dela, a ni mogel prepričati, da se je med njegovim raziskavanjem neke noči v istem hotelu, v katerem je stanoval sam, pripetil nov umor. Najnovejša prilika mu je prišla kot nalašč in je takoj raziskaval okoliščine umora, nekaj ur nato pa se je podal kot stena bled v Pariz in poročal najvišji pravosodni oblasti. Javnost ni izvedela o rezultatih ničesar drugega, kakor da je Ledru takoj nato stopil v pokoj in se posvetil kmetovanju. Kaj je Ledru poročal sodnikom? Dognal je, da je bil morilec sam in sicer je speč v nočeh ustrelil s svojim revolverjem dohajajoče nove goste. Zadevo so prikrili, da varujejo čast francoske policije. Ledru sam je šel z 36letji v pokoj in je umrl pred meseci. Sedaj so za njim uničili še zadnje akte strašne vsebine.

Čudna usoda Šveda Petersona. Švedski listi poročajo sledečo zanimivost: Njihov rojak mornar Peterson je v letu 1906 ob azijski obali doživel brodolom in se rešil na otok Tabar. Prebivalci so belokožca takoj zajeli in ga zmagoslavno gnali k velikemu loncu, kjer bi ga bili pražili. Na nepojasnjen način jim je Peterson v zadnjem trenutku odkuril ter zbežal h hčerki kanibalskega kralja. Dekle se je belca usmilito in mu izprosilo življenje. Mornar je kmalu nato celo zaprosil za njeno roko in postal kraljev zet. Po kraljevi smrti se je sam povzpел na prestol. Imel je devet otrok, katere je izročil neki misijonski šoli. Svoje podanike je učil spodobnejša življenja, pri vsem pa ni pozabil svoje domovine na severu Evrope. Umrl je pred mesecem in so se njegove usode spomnili vsi švedski listi.

Sveče

za Vse svetnike in vernih duš dan
priporoča trgovina s svečami
FRANC SIEBERT, CELOVEC, STAUDERHAUS.

Za 5 S na mesec dobavlja
posnemalnik
Jos. PELZ, Wien XV., Mariahilferstr. 164
Ceniki zastonj Zastopniki se iščejo